

Pagtaengan ken Salun-at

DADDUMA A
NAGUNEG

◆ ◆ ◆

TI PUSO TI
MAYSA NGA
AMA

◆ ◆ ◆

DAGITI BABAS-
SIT A BANAG

◆ ◆ ◆

BARO A PA-
NANGTRATAR
CADAGITI SI-
NAPLIT TI
SARUT

◆ ◆ ◆

TUMACDERCA
NGA AGLIN-
TEG

◆ ◆ ◆

TI TAO MABA-
LINNA AYA TI
MANGARAMID
TI MAYSA A
NASAYSA-
YAAT A
LUBONG?

◆ ◆ ◆

TI NASERVI A
CAMATIS

◆ ◆ ◆

TI PUNGTOT
DAGITI TAT-
TAO

◆ ◆ ◆

Basaem ti Pagina
8

10

CENTAVOS

MAIPAAY ITI PAGTAENGAN

TI PUSO ti MAYSA nga AMA

Jacinto Suban

Iti maysa a periodico iti saot Tagalog naiwarnac ti pacasaritaan ti dackel nga ayat ti maysa nga ama iti ayayatenna nga anac a lalaki a na-caaramid iti biddut. Dagiti Filipinos nakibacacalda idi cua tapno mawayawayaanda iti limmanduc a panangituray ti inada nga España. Ti sarita cunana:

“Adda maysa a lacay a managan Sario, a taga Taliptip, Bulacan. Toy a lacay adda anaena a lalaki nga agtawen iti sangapulo ket uppat a managan Vidal Samonte. Ni Vidal sia-ayat a timmimpuyog cadagiti soldados ti revolucion idi makigububat-tayo idi 1896 tapno gunodentayo ti pannacawayawaya. Dicam ammo no casano ti casasaad ti bumaro a lalaki iti pannacacaduana cadagiti napanglaw ti igamda nga immalza, ngem segurocami iti maysa a banag: nga -i su nakiranud cadacuada cadagiti amin a rigatda. Nagsagabada aya iti bisin? No casta nagsagaba met iti bisin. Nagtedted aya ti luada? No casta nagtedted met ti luana. Idi nagcatawada nakipagcatawa met. Iti panagsagabada iti rigat nakipagsagaba met.

“Ti pobre nga amana, a ni Sario, dina maibaturan ti panunut a ti biag ti anaena adda iti cancanayon a peggad. Dina mabalin a pacawanen dagiti biddut nga araramid ti anaena, ngem ketdi ti panagayatna iti anaena isu ti nanaguday. Ti naamaan a pusona napno ti caasi ken dunggona iti anaena. Casta unay ti danagna kencuana nga inkeddengna a mapan biruken, ket nanginanama nga iti di mabayag isu ti makitananto. Idi naaramid ti bacal idiy Banaba, ti ama adda idiy, ket adda met iti

*Ti anac a nayawawan idi
simmubli ken amana.*

bacal idiy Binakod ken Monte Corona. Ti cacaisuna a tarigagayna isu ti panangyawidna iti naiwawa nga anaena tapno sumubli iti sidongna. Toy nga ayat pinaasiatna amin a butengna iti patay.

“Ngem tunggal canito a damagena cadagiti tattao no sadino ti yan ti anaena, isungbatda, ‘Capanpanawda iti daytoy nga ili.’

“Ti lacay nagviaje a binaliasatna dagiti cataltalonan ket awan nanagdag kencuana no di laeng ti ayat ti naamaan a puso iti nagsukir nga anaena. Masansan a nagcarayam iti linged dagiti tamtambac tapno di mapuntaan cadagiti umawer a bala dagiti aggugubat a soldados. Adda tallo a bala a naipunta kencuana, ngem naipagpagasat ta saan a macapatay dagiti sugatna.

“Iti camaudianan nasaracanna ti anaena idiy ili a Pulilan, ngem di-

na mabalin nga iyawid ti anaena agsipud ta addan iti ima dagiti cabusor ket adda iti uneg ti pagbaludan. Gapu iti tarigagayna a makicadua iti anaena, ti lacay nagdawat iti guardia a maawat coma met a cas maysa a balud. Ti tarigagayna napatgan. Calpasan ti sumagmamano nga aldaw, ti lacay natay idiy uneg ti pagbaludan iti sibay ti anaena.”

Masansan a ditay patgen ti ayat dagiti ammatayo cadatayo. Ditay unay panpanunuten ti ayatda, aginggat naladaw unayen cas inaramid ti nagtalaw a bumaro. Inton nacapanawen dagiti ammatayo satayto la rugian a patgen dagiti nagcaadu nga aramid ti ayat nga impakitada cadatayo idi kinaubingtayo.

Idiy Colorado adda maysa a mumiminas a palalo ti panagayatna cadagiti trabajadoresna. Inyaramidanna ida ti balayda ket imbangonanna ida ti escuela a pagadalan dagiti annacda. Ti minas adayu unay iti ili ket iti casta dina cayat a dagiti annac dagiti trabajadoresna awan ti gundawayda nga agadal. Apaman a nabangonna ti escuela intuyangna ti maysa a nainget nga annuroten nga awan maawat nga agadal iti dayta nga escuela no saan laeng a dagiti annac dagiti empleadosna. Saan a cas cadagiti adu a sabsabali a mumiminas, toy nabacnang a mumiminas pinanpanunutna ti pagimbagan dagiti empleadosna ket siliimun a mangsalaenib iti pagimbaganda.

Iti naminsan nga aldaw maysa nga agtataraken cadagiti ananimal iti away iti asideg ti minas nagpacapacaasi a sipapasnec iti mumiminas a dagiti annacna maawatda coma nga

PAGTAENGAN KEN SALUN-AT, warnacan a rummuar iti binulan. Indepel ken inwarnac ti Philippine Publishing House, 1925-1939 Luna, Pasay, Rizal. Bayad ti panagpaitulod, iti Filipinas ₱1.00 iti macatawen; iti gangannaet a daga, nanginngina. Inton kiddawenyo ti pannacabaliw ti lugar a bacaitulodan ti periodicoyo ibagayo coma ti daan a direccionyo ken ti baro a direccionyo. Entered as second-class matter at the post office at Manila, P. I.

agescuela iti nabiit pay nabangon nga escuela. "Siaayatac nga agbayad iti nangina no la ket awatem dagiti annacco iti escuelam," kinuna ti agtartaraken cadagiti animal. Toy a lalaki namati a ti sursuro isut di matiwa a kinabaenang ket iti casta sisasagana a mangaramid iti aniaman a banag wenno amin a banag tapno matulonganna dagiti annacna nga agsursuro.

Ngem ti mumiminas dina pinatangan ti dawatna. Nalpasnan nga intuyang ti annurotena ket dina cayat nga isu ti umuna a mangsalungasing. "Dagiti annac dagiti trabajadoresco isuda laeng ti macabalin nga agadal iti dayta nga escuela," casta ti imbataadna ket impaawatna a dina baliwan.

Idi naammoan ti agtartaraken ti animal a ti la pacabalinan dagiti annacna nga agadal iti escuela ti mumiminas, isu ti panagbalinna met a trabajador ti mumiminas, nagsolicitar nga agtrabaja met iti minas. Ket idinto ta nasalun-at, alistoda nga imawat kencuana. Ngem amangan a rigatna a nagtrabaja iti trabaja ti cababaan a mangmanged, idinto a dagiti imimana saanda a nairuam iti casta a trabaja! Nagdagsenen iti panagricnana cadagiti picot ken pala! Ngem ti agtartaraken cadagiti animal siaanus a nagibtur cadagiti amin a rigat. Agsasaruno dagiti capuyo a nagparang iti daculap ti imana ngem imbilangna ida amin a cas napintas a sabsabong. Ti napudaw a cudilna pinangisit ti inar; dagiti nalami a daculapna idi cua nagbalinda a natangken gapu cadagiti butuan. Ngem agpapan amin dagitoy, naragsacan agsipud ta nabalinna ti agsacrificio gapu iti pagimbagan dagiti annacna.

Gapu iti ayat ti maysa nga ama nga agaramid iti imbag iti pagimbagan ti anaena, isu siaayat a mangisacrificio saan la a ti salun-atna ngem ti pay biagna, no masapul. Cas maysa a pagarigan itoy, icutantayo ti pinagpatulad ni Samuel Coran, a taga Naga, Camarines Sur. Ni Samuel Coran awan ti trabajona iti nabayag a tiempo. Isu napan idia Baguio ket ninammana a macasaracto ti trabajona idia ngem nagbalin nga ubaw dagiti amin a bannogna. Idi rimsua nga amin a bannogna awan serservida ket awanen ti nammana,

pinapatayna ti bagina met laeng idia Cosmos Hotel iti dayta a ciudad, ket nangibati ti bassit a surat a pagpacadana iti anaena a lalaki: "Dungdungoec nga anaeco, diac maibaturan a kitaen ti panagsagabam iti rigat. Dios ti agbati iti agnanayonen. Agsingpetea. Aramidem amin a mabalinmo a gumunod iti sursuro. Toy siaayat nga amam, Samuel."

Nupay dicam anamungan ti castoy a darasudos a panggeddeng ni Coran agsipud ta iti panagaramidna iti casta saan laeng a rinanggasanna ti bagina no di pay ket ti anaena ken ni asawana nga Asuncion Singson. Ngem daytoy ipaneceneena no casano caadayu ti madanon nga aramidem ti maysa nga ama gapu iti pagimbagan ti anaena.

Adda maysa a nacaayayo a sarita dagiti Inchic maipapan iti maysa a nabaenang a mannalon nga adda tallo a lalaki a napautanganna iti pirac. Iti naminsan nga aldaw ti nabaenang a lalaki insawangna iti sangog dagiti tallo a nacautang kencuana ti maysa a singasing: "No icariyo a bayadan ti utangyo caniac idia sabali a lubong, siaayatac a mangpawagan iti utangyo caniac ita."

Dagiti tallo a nacautang naragsacanda iti singasing. Ammoda unay a dida mabalin a bayadan ti utangda.

Maysa cadacuada kinunana, "Siaayatac a siacto ti agbalin a cabayom idia sabali a lubong. Guyudecto ti luganmo iti uray sadinoman a cayatmo a papanan aginggat mabayadac

ti utangco kencia." Ti nabaenang a lalaki naayayo iti naisingasing, ket pinigisna ti papel a nacaisuratan ti utangna ket pinacawanna ti utangna.

Ti maicadua a lalaki a nacautang kencuana iti dackel a cantidad kinunana, "Idia sabali a lubong, siaayatac a siacto ti agbalin a nuangmo. Aramatennacto a mangarado iti nalawa a taltalonmo; siaanusacto a mangguyod iti aradom iti amin nga aldaw iti amin a tawen aginggat mabayadac amin ti utangco." Ti nabaenang a lalaki timmang-ed, ta inanamunganna ti naisingasing. Pinigisna met ti papel a nacaisuratan ti utang ti lalaki.

Ti maicatlo a lalaki a nacautang kencuana iti adu a cantidad kinunana, "Idia sabali a lubong, siaayatac a siacto ti agbalin nga amam."

Ti nabaenang a lalaki napalucaw unay gapu itoy a singasing. Limbaga gapu iti awan a panagraem toy a lalaki iti ayayatenna nga ama a nabayagen a natay. Inlayatna ti imana tapno cabilenna coma ti awan dayawna a tao, ngem ti lalaki sinarapana a cuncunana, "Pangaasim ta palubosannac nga umununa a mangilawlawag. No cas pagarigan agbalinacto a cabayom wenno nuangmo idia sabali a lubong, uray caanoman diacto mabalin a bayadan ti utangco kencia. Ngem no agbalinac nga amam, mabalinconto nga ipaay amin a tiempoc biageo, pusoc, ken cararwac iti pagimbagam. Iti dayta saanacto a di maicari a mangisacrificio iti amin nga adda iti pannacabalincot iti pagimbagam ken iti pagimbagam laeng. Dica pagarupen aya a toy a singasingco mabalin nga awaten ken nalinteg?"

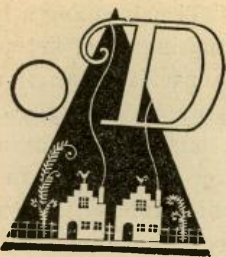
Ti nabaenang a lalaki saan a naca-tagari. Calpasan ti panangutobna iti naisingasing, ti concienca isa ti namilit kencuana a nangisungbat, "O wen, nalinteg ti sinaom."

Ni Marcelo H. del Pilar, a maysa cadagiti nagtrabaja a siririgat idia España iti pannacawayawaya coma ti Filipinas idi aldaw dagiti Castilla, nagsagaba iti di masao a rigat gapu iti kinapanglaw. Masansan a lumangan a mangan ket masansan nga agpipigenger iti lammin, aginggat natay iti sarut iti camaudianan ket nicali iti di nasangitan a tanem iti maysa a suli ti camposanto ti Barce-

(Maituloy idia Pagina 11)

Ni Chamberlain a Primer Ministro ti Inglatera naglulusus iti saadna.

DAGITI BABASSIT a BANAG

Surat ti Editor

Iti naminsan nga aldaw ni Colon nagtrabajo iti minuyonganna, casta ti cuna ti sarita. Iti dayta nakitana dagiti puraw a layag dagiti barangay nga aglaylayag iti umazul a taaw nga agsangpet nga aggapu cadagiti adayu a puerto a dinagdagasanda. Dagiti sabsabali sinipsiputanda met dagitoy a barangay ngem cacuyog ti sabali a ricna iti panaglabas dagiti tawen; ngem ni Colon adda naisangsangayan a ngayangayna cadacuada ket adda nabagas a caipapananda kencuana. Iti panagsangpet dagiti barangay, ni Colon nakitana a dagiti toctoc dagiti layag isuda ti umuna nga agparang, ket intono cuan dagiti nababbaba a pasetna, ket iti camaudianan ti entero a barangay, ket ni Colon, idinto nga adda idia y nga agsangsanggir iti azadonna, kinunana kencuana met laeng, "Ti daga nagbukel. No adda la coma barangayco mabalineo ti mapan iti Daya babaen ti panaglayagco nga agpa laud." Ket nalinteg ti pammatina. Ti maysa a bassit a banag a naminlaca a nakita dagiti dadduma a dina linucag ti aniaman a naisangsangayan a ngayangayda wenno inted ti aniaman a leccion cadacuada, nacaited ken Colon ti sarita ti maysa a lubong a nagbukel.

Dagiti cacasla babassit unay a banag adda nabagas a caipapananda iti maysa a secreta. Ti maysa a booc, ti maysa a ripas, ti maysa a tugot ti saca, ti maysa a tugot ti ramay, isuamin dagitoy adda nabagas a caipapananda. Manipud cadagitoy babassit a banag mabalin nga ammoen dagiti dadackel a criminal ken iyeg ida iti kinajusticia.

No casano a dagiti garami ipakitanda no ania ti turong ti puyupuy ti angin, casta met dagiti babassit a banag ti biag adda nabagas a caipapananda. Awan banag a bassit iti panagkita dagiti pudno a dadackel a tao. Ti sirib arasaasanna iti rinibiribu a timec ti sinoman a mayat a dumngeg. Ti lubong ken ti universo binukel ida dagiti sagbabassit a banag, ket ti macaawat iti pateg dagi-

ti cas la babassit a banag isudat rumang-ay iti biag ken mabalangatan iti balligi iti camaudianan.

Dagiti sagbabassit a banag iti biagmo isudat mangaramid kencia a nagasat ti banagmo wenno dacsanggasat ti banagmo, isudat mangitan-oc kencia iti nagdanunan kinaimbag a biag wenno mangipababa kencia iti kinalaad ti bagi ken cararwa tapno bay-andaca a maabac ken madadael. No duadauem daytoy ucagem dagiti binulong ti historia ket basagem ti pannacatungpal daytoy iti biag dagiti linaclaca nga immununa a nagbiag ngem sica.

Iti casta ni Dean Farrar ipalagipna cadatayo: "Dagiti dadackel a basol, dagiti dadackel a crimen a pacatnagan dagiti tattao a cas la kellaat, awan sabali no di isudat nalabaga a sabong ti *aloe* a nabayagen a natartaraonan iti bingbinggas ti tumtubo a mula; ket ti kellaat a crimen, ti nacabutbuteng a pannacarba ti moral, awan sabali no di ti *epitome* dagiti atiddug a tawtawen a panangpacapuytayo iti naininut a pamayan cadagiti mangsalaenib a bangen ti linteg ti moral."

No casano a ti dalan nga agturong iti basol ken crimen lumabas cadagiti sagbabassit a nakillo nga araramid a di nacorregrir, dakes a ricna a di naiturayan, dakes a panpanunut a di nasuba, ken sagbabassit a gura a pinarang-ay ken inayayat, cas pancecanean dagiti adu a dakes a tattao, casta met ti dalan nga agturong iti balligi ken irarang-ay ken pannacagun-od, lumabas met cadagiti sagbabassit a banag. Ti matalec a pannacaaramid dagiti sagbabassit a trabajo inaramidna dagiti adu a tattao a tattao. "Ti mangicut iti cabatadan ken catademan a panagkita iti cuestion a gapu ti pakigubatan iti dackel a bacal ti biag, ket makibacal iti catacneungan a pamayan, isunto ti umuna a mangbigbig nga awan iyaasidegna iti balligi no di ti matalec a panangaramidna iti inaldaw iti trabajo nga adda iti paraanganna."

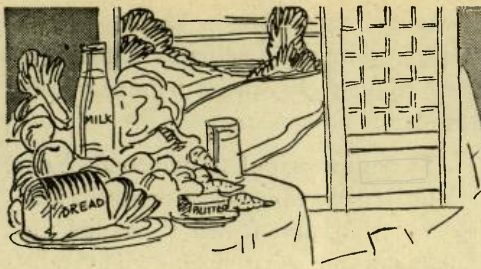
Ti biag buelen dagiti babassit a banag, ket ti matalec a pannacaaramid dagiti sagbabassit a banag nga annong ti biag isut mangitan-oc iti maysa a tao iti nangatangato a sirib ken kinamanagservi— isut mangipangato kencuana iti kinadaekel.

Ti dalan ti tao a dumackel, Moises man dayta a tao wenno maysa a Rizal, San Pablo man wenno maysa a Washington, Reyna Ester man wenno maysa a Florence Nightingale, isu ti dalan nga agturong iti ruangan a managan babassit a banag ken lumabas iti dalan a managan awan unay patpategda. Ti historia ti biag dagiti tattao ipakitana ti caadu dagiti babassit a banag a nangbukel iti biag ti maysa a dackel a tao a cadawyan, ket ipakitana pay no casano a ti dalan nga agturong iti kinagasat lumasa cadagiti babassit nga annong a naimbag ti pannacaaramidda, ken babassit a gundaway a naipateg ken naaprovechar.

Ti panangaprovechar cadagiti babassit a banag, ti panangammo cadagiti gundaway ken panangaprovechar cadacuada, isu daytoy ti nangaramid cadagiti agmamaingel a lallaki ken babbai, isu daytoy ti nangpunno iti lubong cadagiti invencion, isu daytoy ti nangted ti sirib ken nangitan-oc iti lubong iti ngatoen ti kinnaadipen ken pannacaparigat, isu daytoy ti bukel ti civilizacion ket dayta a bukel makitatayon ti bungana iti lubong ita.

Ti Dios iniccanna ti tao iti pannacabalinnu a mangilasin ken mangawat, iti banbanag man ti naturaleza, wenno gundaway ti biag, a dagiti cas la babassit a banag isudat mangicut iti calaawan ken casinggitan a timec. Dicay pagarupen a dagiti mamasirib isuda laeng ti macakita iti kinapateg dagiti babassit a banag ken babassit a gundaway cadagiti cadawyan nga annong ti biag; dagiti ricna mabalindat masursuroan, dagiti nacaturrog a pigsa mabalindat mariing, ket ti isip mabalinnat masursuroan tapno umadadda ti pannacaawatna iti

(*Maituloy idia y Pagina 15*)

Maipagay it' SALUN-AT

BARO a PANANGTRATAR CADAGITI SINAPLIT TI SARUT

Cabayatan dagiti naudi a sumagmamano a tawen ti sao a "rehabilitation" wenna panangpakired iti bagi ti paciente dumegdeg ti pannacaramatna iti campañia a maararamid a panggubat iti sakit a sarut. Dagiti sociedad antituberculosa a manggububat itoy a sakit dumegdeg ti panangbigbigda a ti panangpakired iti salun-at ti agsagsagaba itoy a sakit makipinnateg iti trabajo nga agbiroc cadagiti baro a sinaplit toy a sakit.

No adda maatacar iti sarut, masapul a maaramid ti maysa a dackel a panagbalbaliw ti programa ti biag ti paciente. Masapul nga ammoenna ti masabayana a programana, ta iti adu a banag maiduma iti napalabas a panagbiagna. Adu cadagiti daan a tartarigagay ken ambicionna masapuldat maibelleng ken malipatan, ket maysa a baro a plano ti panagbiagna a maibagay iti agdama a pigsa ti bagina isut masurut; ta saan a mabayag calpasan ti pannacaammo ti paciente iti casasaad ti bagina, maawatannan a ti masapulna iti panakibacalna a mangpasubli iti salun-atna adadu nga adayu ngem ti pannacatarimaan dagiti pamsaacan ti sakit iti uneg ti bagina. Ti napaut a panagpaungarna kiddawenna ti nananay a pananglintegna iti panpanunutna, ken panangbigbig ken panangawatna cadagiti amin a baro nga annuroten a tumulong iti iyiimbagna.

No mayalubog iti fisiologia, inton maranggasan ti maysa nga organo wenna maysa a paset ti bagi, maffectaran amin a subsabali a paset ti bagi, ket masapul nga ibagayda dagiti araramidda iti panagbalbaliw a naaramid. Ti dagup ti bagi agtrabajo a sipipigsa a mangtarimaan iti nadadael, ket dagiti celulas ken bingbinggas ti bagi dida sumardeng a makibacal aginggat matarimaanda ti nadadael, ta no saan maadasan ti bagi iti pigsa ket sumardeng ti biag. Inton horas ti pannacasapul, dagiti celulas baliwanda ti naturalezada,

ket uray dagiti bingbinggas ti lasag ibagayda dagiti bagbagida iti emergencia iti casta a ti lasag agbalin a nalucneng a tulang, ket ti nalucneng a tulang agbalin a natangken a tulang, no masapul. Manipud iti tiempo a panangrugi ti sakit aginggat mapaimbag adut panagbalbaliw a maaramid iti uneg ti bagi, iti panagtrabajo ti quimica, dagiti nervios, ti panagtaray ti dara, ti pannacasangal dagiti laslasag, ket isuda amin agtinnulongda iti maysa ken maysa, ket tunggal maysa maibagay iti maysa.

Iti casta makita a no adda permanente a ranggas a maaramid iti aniaman a paset ti bagi, cas ti bara a namsaacan ti sarut, amin a subsabali a paset ti bagi makipagbaclay iti awit nga inyeg toy a panagbalbaliw. Ket idinto ta ti isip saan a mabalin nga isina iti bagi, ti baro a casasaad ti bagi kiddawenna ti nalinteg a panagpanpanunut tapno maaramid ti natunos a panagtitinnulong dagiti amin a banbanag.

Ti panangagas iti sarut kiddawenna ti pannacapabileg ti character wenna naimbag a cababalin. Cas iti canayon a naaramid, ti tao met laeng a masakit isu ti mangpakinakem iti pudno nga iyiimbagna, ta ti la

mabalin nga aramiden ti agdama a medicina ken cirujia isu ti panangtulongda kencuana nga umimbag ken panangpabassitda iti ranggas nga aramiden ti sakit. Iti caaduan, inton umimbag ti maysa a nagsarut, dina mabalin a sublian ti sigud a programa ti biagna; ngem mabalina ti mangbangon ti baro ken nasaysayaat a programa ti biagna no la ket adda icutanna a bileg ti moral tapno maaramidna ti casta.

Ita bigbigendan iti nabatad a ti pannacapaimbag ti sarut saan a nananay iti pannacapagawid ti paciente nga aggapu iti hospital, a ti sakitna natengngel laeng. Lugar nga isardengdan ti panangpaimbagda kencuana apaman a rummuar iti hospital, imatanganda pay ti salun-atna bayat ti dua aginggat lima a tawen calpasan ti iruruarna iti hospital. No kitaen ti nagbanagan dagiti paciente a napagawid a naggapu iti hospital cas ti nailanad iti nasuroc a sangapulo a tawen, makita ti pannacasapul ti tiempo a panangpakired iti bagi ti paciente calpasan ti iruruarna iti hospital, aglalo iti uneg dagiti umuna a duapulo ket uppat a bulan calpasan ti iruruarna. Nasaracan nga adu cadagiti paciente nagbiroceda ti trabajoda a di maitutup

Ti nalagan a trabajo idiaycanganan macatulong iti panangpaimbag iti salun-at.

cadacuada, ket cas banagna nabegnatda ket simmubli ti sakitda. Nasaracan pay a nasuroc a 50 por ciento dagiti natay natayda iti uneg dagiti duapulo ket uppat a bulan calpasan ti iruruarda. Agarup 80 por ciento dagiti paciente a sumree iti hospital maparuarda a cas immimbang gaput pannacatengngel dagiti sakitda; ngem iti uneg ti duapulo ket uppat a bulan, madadael ti tallo nga apageapat ti imbag a naaramid cadauada. No isawang iti pagsasao ti economia, dayta caipapananna a tunggal sangaribu a pesos a nagasto ti hospital iti pannacapaimbag ti sarut, nganngani pito gasut ket limapulo a pesos cadacuada ti cailala a nadaddadael; ket ti naiyemplear iti dayta mabalin nga ibilang a napucaw agsipud ta ti paciente no saan a natay sumubli met laeng iti hospital tapno maulit ti panangtratar kencuana.

Ti panangpakired iti bagi babaen ti panangited ti tumutup a trabajo iti paciente cas la isu ti pacasaracan ti namnama ti manaynayon a pannacapaimbag ti sarut ngem ti agdama ita a maararamid. Adda atiddugen nga inascawan nga agturong iti pannacayatiddug ti biag dagiti immimbang iti sarut gaput pannacaited ti tumutup a trabajoda cabayatan ti panagpaungarda. Naipadasen dagiti nadumaduma a kita ti trabajo. Adu cadacuada maicarida a mainaganan ngem inagananmi ditoy ti sumagmano laeng cadagiti capatganda.

Idiay Lake Tomahawk, Wisconsin, adda nabangon a maysa a campo a mapan pagtrabajoan dagiti immimbang iti sarut iti sumagmano a bulan calpasan ti iruruarda iti hospital, ket adda agarup duapulo ket lima a tawenen a maiwarwardas dayta a pagtrabajoan. Ditoy dagiti paciente nga immimbang maicanda ti nalagan a trabajoda a maininut a magedegan babaen ti panangwanawan dagiti nasursuroan a mangwanawan. Ti pannacaisuro cadacuada ti trabajo a panggedan ti pagbiag maited pay, cas ti ipalubos dagiti adda nga aruaten, ket adda maysa a mannursuro a maisaad a mangited iti leccion. Dagiti makina ti vapor, makina ti electricidad, panagpatpat iti root, panagmula, panagallowagi ken adu a sabsabali pay a trabajo mabalin ida a captan dagiti paciente. Ti padas a

naaramid rimsua a di mapatgan ti pategna.

Ti sabali a kita ti trabajo a naaramid iti daytoy a banag isu ti naigayat idiay Half-Way House, Colorado Springs, Colorado. Toy a balay ti makina a nabangon idi 1926 tultulonganna ti agarup sangagasut ket duapulo ket lima a paciente a mangged ti pirac nga igatangda cadagiti masapsapulda. Idiay Half-Way House maisuro dagiti nadumaduma a trabajo ti ima ket sada ilaco dagiti malpasda. Ti balay ti trabajo isu ti mangpataud cadagiti materiales, ket dagiti paciente mabayadanda iti inoras. Agarup sangapulo a por ciento dagiti paciente a matulongan iti castoy agrabajoda iti uneg ti fabrica, ket dagiti dadduma maicanda ti trabajoda idiay hospital wenna iti uneg ti balayda.

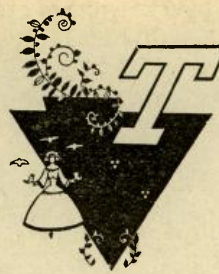
Umadu dagiti hospital nga umannurot cadagiti castoy a programa ken mangsursuro cadagiti paciente. Iti maysa a panangpalutput a naaramid, ti bangir ti laud ti America isu ti nangipakita ti caimbagan nga aramid a casta, ta idiay adu cadagiti institucionda igaygay-atda ti sumagmano a kita ti castoy a trabajo cadagiti paciente iti nasuroc a sangapulo a tawen. Nupay casta awan pay laeng ti pacasaracan ti adu a casta a trabajo a tumulong cas ti carbenganda coma a caadu. Ti parieut ti pannacapakired dagiti tattao a na-

tengngel ti sakitda a sarut matda nga isut maysa a napateg a panunuten iti masacabayan iti pannacasursuro dagiti nataengan.

Ti pannacasapul ti pannacabangon dagiti adadu a castoy a pagtrabajoan ken pagsursuroan, ken ti caadda naimbag a bunga a magunodan cadauada, mapanecnecan gapu iti kinapudno a caaduan cadagiti paciente agtawenda iti sangapulo ket walo aginggat tallopulo ket lima, ket 62.9 porciento ti maicawalo la a grado ti nadanonda wenna nababbaba pay. Ti sursuro a maited isu tay capadasan, ket rumsuanto a pagimbagan ti economia. Ti ngina ti panangsagana cadagiti casta a trabajo ken pagsursuroan saan nga adadu ngem ti apagecalima ti inadaduan ti ngina ti agdama a panangtratar iti sarut; ket ipatalgedna nga adda magunguna ti cuarta a maiyemplear iti casta a ganuat. Paatiddugennanto dagiti biag a mabalin a naservi iti puroeda ken iti nacionda, ket pasublienna dagiti paciente iti maysa a biag a naservi nga agpaay cadacuada met laeng ken cadagiti pay sabsabali. Ti cadaelan a gundaway ti panangtulong cadagiti sinaplit ti sarut ken ti panangseguro iti caadda magunguna ti cuarta a naiyemplear iti pannacagasda, adda iti "rehabilitacion," wenna panangsursuro cadagiti paciente nga agrabajoda cadagiti nalagan a trabajo a mabalinda a panggedan ti pagbiagda.

"Ti panangagas iti sarut kiddawenna ti pannacabileg ti character."

TUMACDERCA NGA AGLINTEG

Alva Broekway

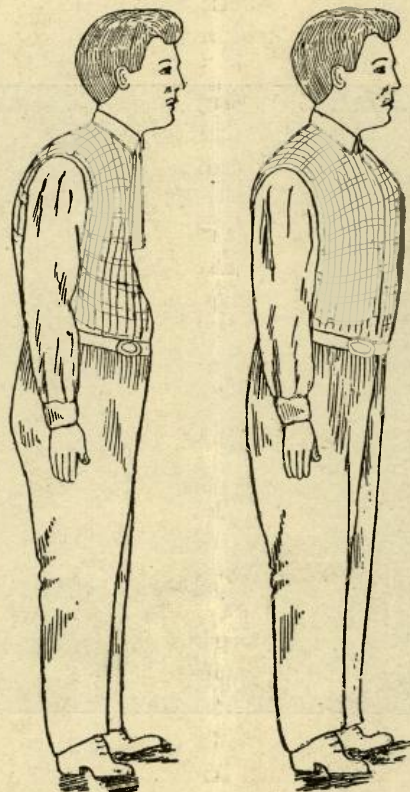
Dagiti rinibribu nga inna inaldaw nga ibilinda cadagiti annaeda ti panagtaederda nga aglinteg, ket dagiti mannursuro ibalbalacadda cadagiti adadalanda ti panagsardengda nga agcubeubbo no agtugawda. Adda sumagmamano a napateg a razon no apay dagiti dumacdaekel nga ubbing rebbengda ti agtugaw ken agtaeder a sililinteg, ngem seguro a caaduan cadagiti nagannac dida unay ammo ti gapuna no apay itedda ti casta a balacad. Ngem ammoda a napospostura wenna napinpintas ti casta a taeder. Nabatad nga agdadata iti sinoman a ti maysa nga ubing a nalinteg ti panagtaeder ken panagtugawna iparangna ti naimimbag a postura ngem ti ubing a cubbo.

Dagiti teatro ammoda unay a ti nalinteg a postura daekel a macaawis cadagiti agbuya. Mano cadagiti managpabuya iti teatro ti makitayo nga agtugaw, magna, wenna agtaeder a nacacubbo? Pudno nga adadda a macaayayo ken nacacapappapati dagiti ipabuyada no natangar ti timidda, nakiaad ti abagada, ken nasimpa ti tianda.

Ket agpayso daytoy, saan laeng nga iti uneg ti agpabpabuya a teatro, ngem iti pay pudno a biag. Ti tao nga agayat a mangituray wenna mangpasurot cadagiti sabsabali a tattao iti capanunutanna, wenna mangawis iti mangisaad kencuana, pudno unay nga adaddanto a macaawis iti imatangda no agtaeder ken magna a sililinteg.

Ti panangadal iti postura dagiti uubbing nga ageseuela rimsua a nacaaayayo. Pagaammo unayen a no dagiti adu nga estudiante mabingbingayda iti dua a grupo, ket ti maysa a grupo buelen dagiti ububbing a cubbo, ket ti maysa a grupo buelen dagiti nalinteg ti posturada, dagiti taga naududi a grupo ipakitadanto dagiti nangatngato a grado ngem dagiti immununa.

Dagiti razon ti economia ken nalalaing a panagadal isudat dadduma cadagiti napateg a razon no apay ti

Aglintegca Dica agcubbo

ubing iruamna coma ti nalinteg a postura, ngem adda pay sabsabali a napateg met a razon, nga isu ti maipapan iti fisica ken higiene. Kinunac a ti ubing "iruamna coma ti nalinteg a postura," ket saan a cancanayon a "maibaga kencuana ti panagtaederna a sililinteg."

Apay aya a dagiti dadduma nga ubbing catutuboda ti agtaeder ken agtugaw a sililinteg, ket dagiti dadduma saan? Kitaem ti rupa ti ubing a ruamna ti nacacubbo no agtugaw ken magna ket eas la lacay ti rupa. Masansan a makitamto a ti rupa rupa ti nabannog. Ket agpayso a nabannog, ket agcubbo agsipud ta nabannog no agtugaw a sililinteg.

Mabalin nga adda sumagmamano a razon no apay nabannog. No dadduma saan a narigat a biroken ti gapu ti pacabannoganna. Nalabit awan umanay a pannaturog wenna panagananana. Ti maysa a dumacdaekel nga ubing pupuuranna ken ibibusenna ti adu a pigsana iti aldaw, ket masapulna ti turog tapno masunoan

ti naibus a pigsana. Cadagitoy nga aldaw masansan nga adu dagiti pabpabuya ti cine ken programa ti radio iti horas ti rabii a pagbuyaan ti ubing idinto nga adda coman a matmaturog. No dadduma ti panna-caexamen iti ubing iparangna a ti nabannog a ricnana patauden dagiti dimmackel nga adenoide, masakit a tonsil wenna abut ti agong, nacapuy a panagkita, wenna addayu ken sagbabassit a panagiblang. Caaduan a dagiti ubbing dida agalen ti bannog; ngem saan a masapul ti adu a panar-gexamen santo mapanecnean nga adda agalenda.

Ania dagiti ranggas ti bagi a maramid ti maysa a nairuam a dakes a postura, malacsid ti kinapudno a ti casta a postura masansan nga isu ti mangipaawat ti caadda sabalipay a sakit?

Umuna, ti nacubbo a postura pagdidippitenna ti adu cadagiti napateg nga organo ti barucong ken tian. Ti nacubbo a postura macaparigat iti panaganges, ket masapul ti napigsa a panagbannog iti panangbussog iti bara iti angin. Iti casta dagiti cubbo nga ubbing agduyos a nasimpa ti barucongda ket nalacada a capten ti panateng ken bronchitis.

Ti nacubbo a postura aramidenna nga agdidippit dagiti organo ti digestion ken eliminacion iti uneg ti tian. Catutubo ngarud a dagiti nasalun-at coma a panagtrabajo dagitoy nga organo masingsingada. Mabalin nga urayen a sumaruno ti panacakirokiro ti digestion ken ti constipacion wenna addayu nga iyibleng. Ti panagtuloy ti constipacion iti adu a tawen isaadna ti batay dagiti napegpeggad a sakit iti ududina, ket ti cangrunaan cadacuada isuda dagiti almorranas, ken sakit ti basisaw.

Ti nalinteg a panagtaeder ken panagtugaw kiddawenna ti nacurcurang a panagtrabajo ti lasag ti nasalun-at nga ubing ngem ti napacubbo a postura. No nalinteg ti taeder ti bagi, ti centro ti *gravity* wenna dagsen adda iti asideg ti centro ti bagi ket iti

(*Maituloy idiyay Pagina 14*)

EDITORIAL

Ti PUNGTOT dagiti TATTAO

Surat ti Editor

Nalabit awan pay tiempo uray caanomani iti atiddug ken nawatiwat a taray ti historia toy a lubong a casta unay lidem ken sipnget ti asideg a masabayanna iti panagkita ti tao, a cas ita. Dagiti catusoan ken caturdan a lallaki, “dagiti cacapitan ken arari,” dida maitured nga ipadto no ania ti iyeg ti maysa nga aldaw. Dagiti amin a banag casta unay dawel ken ladingit ti ipartaanda nga istay nagpucawen nga entero ti namnama iti puspuso dagiti tattao.

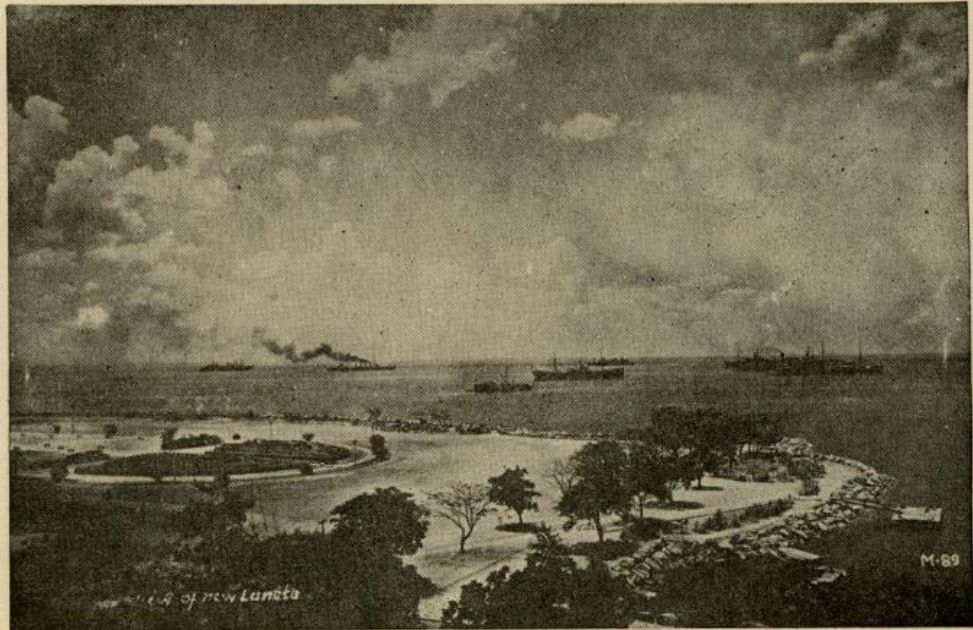
Ita umadu ti awan a talna ket bumassit ti kinatalged. “Cas cadagiti tattao a nailabeg, nga aggagar a sirurungsot a mangbiroc iti ruaranda, ket cumarearo ti riribuc ken butbutengda iti tunggal canito, dagiti tattao a taga amin a nacion, idinto a naliecutda iti gosogoso ti marmarba a civilizacion, ken natulengda gapu cadagiti umadu a pacaladingitan, ken agmalmalangada gapu cadagiti adu a pagbutngan, agpacpacaasida nga agpaarayay.

“Kiddawenda ti pannacailawlawag amin dagitoy. Dumawdawatda ti pamuspusan a mangliwliwa iti ocooc dagiti puspusoda. Ket isu dayta ti gapuna no apay rumangay ti negocio dagiti astrologo, espirituista, pumapalad, ken amin a kita ti mangcuculam. Ket isu met dayta ti gapuna no apay sinoman a mangirugi iti baro a religion, wenno mangigay-at iti baro nga agas ti politica, nupay awan caicarcarianda, nacaseseguro nga adda mapasurotna.

“Pudno unay a saan nga isu daytoy ti tiempo a panangulitulit cada-dagiti sasao nga ubbaw, wenno cada-giti teoria a nagpaso, wenno naadaw a sasao a macabannog.

“Ti gingined dumtengen cadatayo! Ti daga matulodtulod iti siroctayo! Ti uram dumarandor iti ngatotayo! Ti bagio nga aggapu cadagiti ungo ti daga isut mangalicubeb cadatayo!” — *Maxwell*.

Dagiti dua a dadaackel a continente, a nacatagibian ti daan ken baro

Dagiti vapor ti gubat iti baybay ti Manila

a cultura ken civilizacion, addada ita a pinetpetan dagiti agbinnusor a capanunutan ken agrupae a buybuyot. Dagiti baro a pammati ken cultura itayagda dagiti banderada ket iwar-ragawagda dagiti ambicionda. Dagiti dictador cateatawaanda ti tawid ti tao ken dagiti calintegan ti nacion. Dagiti umili maparubrubda gapu iti dakes a riena ket paiturayanda iti agum ken gura. Dagiti nalaad ken di maicari a capanunutan isudat nagbalin a tartarigagayan dagiti linaelaca, ket dagiti annuroten dagiti nasnacion naipababandan a nayatas cadagiti agtuturay nga ambicioso ken manangisagut iti bagida met laeng.

Dagiti napalaad ken di napasayayat nga isisip isudat mangituray iti bileg ken pigsa dagiti agtutubo ken iti kinabaenang dagiti nasnacion tapno isuda ti mangpataray cadagiti makinada ti gubat, ket amin daytoy agpaay a pangpenec iti idadaackel ti nacion, iti pannacaitan-oc ti raza, ken iti panagrubab cadagiti di maicari

ken awan principioda a pangpangulo.

Dagiti daan ken dagiti baro, dagiti ulbod ken dagiti pudno, dagiti nangato a tinartarigagayanda idi eua ken dagiti agdama a tartairgagayantayo, dagiti cultura ken pammati, dagiti altruismo ken ambicion, dagiti banbanag ti Espiritu ken dagiti banbanag ti lasag—dagitoy agbinnusor ken di mabalina a pagcappiaen a buybuyot ken pigsa agrurupacda iti rinibribu a pagbabacalan ita.

Saan ngarud a pagsiddaawan no apay ti panagginura ken gubat, ti pannacaibueboc ti dara ken panagrupae, ti panagdadael ken pannacapucaw ti namnama isudat adda cadatayo, ket agari ti awan a kinatalged, ket ti butbuteng isu ti nangpetpet iti lubong.

Ti agdama a mannakigbuat a lubong isut catutubo a bunga dagiti naimula bayat dagiti napan a siglos — dagiti tattao nagmulada iti angin ket ita ananiendan ti bagio. Ti kina-agbucodan isu ti nagari ket itan-oc

na ti calaadan cadagiti elemento ti tao, ti ambicion isu ti nagtrono ken mangeddeng iti relacion ti tao, ket ti dakes a riena isu ti mangidictar iti annuroten dagiti nasnacion ken iti tungpal ti lubong.

Idinto ta casta ti nagsadagan ken nacaisanggiran ti agdama a panaggubat dagiti nasnacion, bassit ti namnama nga agballigi ti kinajusticia wenno macalung-aw ti napaut a kinalged. Dagiti masirib a lallaki ti estado ken agtuturay maawatanda a ti civilizacion iti laud addan iti peggad. Madanaganda a cumitkita iti agdama a turong dagiti banbanag ket umamaeda a ti lubong sumsumrec iti sabali a panawen ti sipnget.

Ti lalaki a taga Galilea naimbag ti panangiretratona iti panawentayo. Idi kinitana babaen ti sirmata ti padto dagiti mapasamac cadagiti panpanawen ket indanonna ti kitana iti tiempotayo, nakitana ti caadda "ditoy rabaw ti daga rigat dagiti nacion nga agdanag. . . . Dagiti tattao agecapuydanto gapu iti buteng ken

danagda cadagiti maararamid nga umayto iti amin a daga." Lucas 21: 25, 26.

Ket saan laeng nga inretrato ni Cristo toy a panawen iti padto, ngem imbagana pay ti caipapanan toy agdama a nariribuc a lubong, a pinetpetan ti butbuteng ken dandanag.

Kinunana, "Inton dagitoy a banag mangrugida a maaramid, cumitacayo ket itangadyo dagiti ululoyo, ta ti pannacasubbotyo umasidegen." (Versiculo 28). "Ket iti dayta makitadanto ti Anac ti tao, nga umayto iti maysa nga ulep agraman ti pannacabalin ken dackel a dayagna." (Versiculo 27).

Dagitoy a sao nalawag, nabagas, ken nabatadda. Ti horas ti pannacatungpal ti padto dimtengen cadatayo; ti kinapudno ti padto isu ti mangalicubcob cadatayo; ket ti nacabutbuteng a pannacatungpalna isu ti mangpetpet a siiirut cadatayo. Iti panagparangna, cas lattay nacabulusdan dagiti amin a demonio a naggapu iti siroc ti daga, tapno mang-

riribuada, mangpapatayda, ken agdadaelda. Ket no isu coma daytoy ti imus ti retrato naimimbag laengen no ti sangataoan ladigitenna ti gasatna, sumuco iti uppapay, ket aracupenna ti nacabutbuteng a tungpalna.

Ngem saan nga isu dayta ti imusna. Iti ballasiw toy agdama agraman dagiti guranggurana ken panangibucoena iti dara, dagiti tooc ken patayna, dagiti kinacacaasi ken pannagdadaelna; iti labes dagiti pamsaacan ti gubat, ti pannacapilit ti lubong, ti ipapatay ti civilizacion, ken ti pannacaicali ti namnama, masaracan ti natalged a panagballigi ti kinapudno ken ti pannacagunguna ti kinalinteg. Ti casipngetan nga horas dumteng nga umununa ngem ti agsapa, ti kinabutbuteng toy agdama isu ti mangipacpacauna iti pannagsubli ni Cristo ken ti pannacai-pasdec ti agnanayon a talna.

(Maituloy idiay Pagina 15)

Dagiti uni ti cañon dumaranudorda ita idiay Europa.

International News photos

NADUMADUMA A BANAG

TI TAO MABALINNA AYA TI MANGARAMID TI MAYSA A NASAYSAYAAT A LUBONG?

Lucretia L. Harmon

Dagiti tattao agtartrabajoda a cananayon iti panangpadasda a mangpasayaat itoy daan a daga. Linac-lacsa a pesos ti gastoenda iti pannacaaramid dagiti asfalto wenno cimienta a daldalan iti liemut ti lubong. Uray idiaiy nalawa a cabakiran adda bumaliasat a naimbaga a daldalan a pagtarayan dagiti automobil. Dipay unay nabayag ti tiempo a limmabas sipud panangpadas dagiti tallo nga exploradores a taga Brazil a nornoren dagiti atiddug a daldalan ti Sudamerica ken America del Norte babaen ti panagviajeda iti automobil iti walo a tawen, ket lasatenda dagiti agsangapulo ket lima ribu a millas a cabakiran ken let-ang, manipud Rio de Janeiro agingga iti ciudad ti Mejico, ket sada mapan idiaiy Texas. Daytoy isut maysa a naricut ken napeggad a ganuat, a maicari nga idayaw.

Dagiti nadumaduma a gobgobier-no padpadasenda a mulaan cadagiti caycayo dagiti igigid ti daldalan ken dagiti naumaan a cabakiran ket daytoy macatulong a mangpasayaat iti buya ti daga iti asideg a masacabayan.

Cadagiti dadduma a ciudad ken ilili adda masaracan a disdissoda a namayengmeng a minuyongan a namulaan cadagiti agcacapintas a caycayo, masmacetas, sabsabong, ken adaan agtuytuyayoc nga ubbog, idinto a dagiti plaza ken minuyongan dagiti estado ken nacion paragsaken ken encantoenda dagiti sumarungear cadacuada. Uray pay dagiti camposanto mapapintasda a cas cadagiti plaza, ket dagiti managtagibalay iti amin a yan pappapintasenda dagiti inaladan ken solarada.

Maysa a bunggoy dagiti tattao i-sursuroda a ti castoy a trabajo isu ti wagas ti pannacapabaro ti daga; a toy daan a daga masapul a mapapintas ken mapaimbag nga awan curangna, ket iti dayta agtaderton nga agnanayon. Dagitoy a tattao ibagada cadatayo a ti mapapintas a daga a casta isunto ti pagarian ken pagtangan ni Cristo ken dagiti tattaona.

Mapan ti innem a tawenen dagitoy a tattao kinunada: "Dagiti agtuturay napacaammoandan ken napablaacandan a ti pagarian ni Jehova a Dios isu ditoy. Manipud ita toy a lubong isut iturayanen ti nalinteg nga anaana a ni Jesu Cristo."

Patienyo aya a ni Jesus iturturayanna toy a lubong a nagbalin a dacades ngem uray caanoman idi cua?

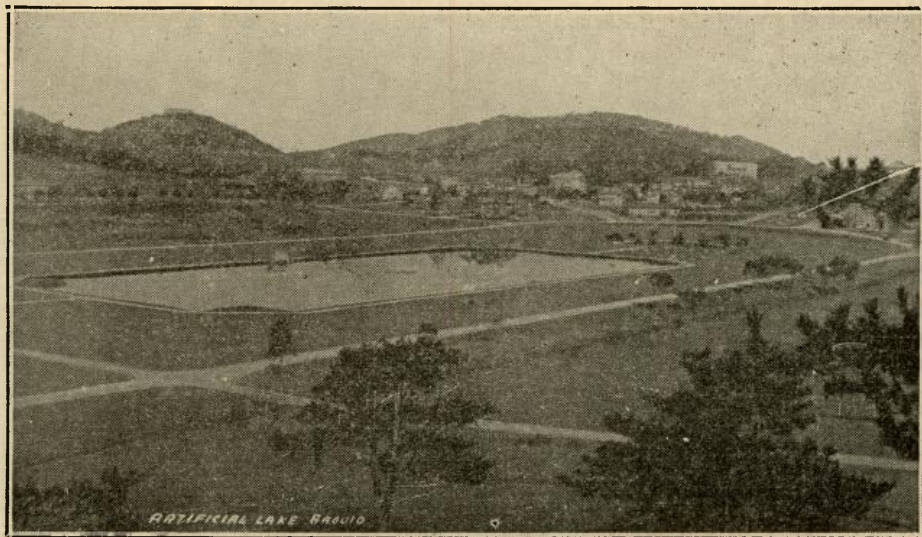
Adda met sabsabali a tattao isuda a mangisursuro a ti Estados Unidos isu ti naicari a daga, ti daga ti Canaan, wenno daga ti Beula, isunto a pagbiagan dagiti sasanto ti Apo iti agnanayon, ket idiaiy dagiti tattao bangonendanto ti nasantoan a ciudad, ti Baro a Jerusalem.

Isuamin dagitoy isudat plano dagiti tattao ket isudat carcari a di matungpal; ket dagitoy a tattao dida mabalin a baliwan ti sao ti Dios a naibaon cadagiti amin a tattao ti daga. Ti Apo ibagana cadatayo a toy daan a daga madadaelto, maburburacto, malunagto, "agsipud ta naglabsingda cadagiti linteg, kinaniwasda dagiti bilbilin, rinacracda ti agnanayon a tulag." Isaias 24:19, 5. "Mawarawaradanto babaen ti sum-

sumged a pudot; ti met daga ken dagiti araramid nga adda kencuana mauramdanto." 2 Pedro 3:10. Uray pay ti angin iti tangatang matunawto inton "ti langit mailisi a cas la maysa a pagbasaan no malucot." Apocalipsis 6:14; 20:11; 21:1.

Idi nabayag nga unana, calpasan ti panamarsua, ti tao sinalungasingna ti timec ti Namarsua, ket ni Apo Dios kinunana iti tao: "Gapu ta inanamungam ti sao ni asawam, ket nanganca iti cayo nga imbilinco kenca a kinunac, Dica manganto iti daydiay; mailunod ti daga gapu kenca: babaen ti rigat mangancanto kencuana iti isuamin nga aldaw ti panagbiagmo; sisiit met ken calcalunay pataudennanto kenca ket mangancanto iti natnateng ti daga." Genesis 3:17, 18. Toy a lunod agbatinto ditoy daga bayat ti panagtuloy ti basol ditoy.

Mabasatayo a ti daga dumaan a cas iti pagananay (Salmos 102:25, 26); a "ti panangilunod inalun-unna ti daga (Isaias 24:6); ngem idiaiy baro a daga "awanton ti lunod." Apocalipsis 22:3.

Danaw nga artificial wenno aramid ti tao idiaiy Baguio.

! No mangalaca ti daga nga aggapu iti di namulmulaan a bangcag iti nabayag ket iyalismo iti sabali a lugar, iti mabiiit tumpuwarto dagiti awan serservida a roroot wenno sisiit. Daytoy ipakitana a ti lunod adda pay laneg iti daga.

Ti apuy isut maysa a naimbag unay a pagdalus wenno panggugur; isut gapun a ti apuy isut aramaten ti Dios a pangpuur iti amin a tugut ti basol ken lunod; masapul a maiccat a maikisap dagiti amin a banag a macaparugit ken macapadakes. Ket tapno maaramid daytoy, ti daan a daga masapul nga agbalin a cas la banga a paglunagan; ket inton napu-uranen dagiti amin a tugot ti lunod, iti dayta ni Jehova isublinanto ti daga idi sigud a pintasna idiaiy Eden. Cunaenna: "Adtoy, mamarsuaec cadagiti babbaro a langlangit ken baro a daga; ket dagiti immun-una a banbanag didanto malagipen, didanto umay iti panunut. Ngem agrag-saccayo ken agragocayo iti agnanan-yon iti daydiay a parsuaec; ta adtoy, a parsuaec ti Jerusalem a maysa a panagragrag-o, ken ti umili kencua-na a maysa a rag-o." Isaias 65:17, 18.

"Ta cas cadagiti babbaro a langlangit ken baro a daga, nga aramidec-to, agtaengdanto iti saclangeo, cuna ni Jehova, castanto ti panagtaeng dagiti putoty ken naganyo." Isaias 66:22.

No apostol Juan inayonna: "Ket nakitac ti maysa a langit a baro ken maysa a daga a baro; ta daydi im-muna a langit ken daydi immuna a daga napalabasdan, ket ti baybay awanen." "Ket daydi situtugaw idi trono kinunana: Adtoy pagbalinec a babbaro dagiti isuamin a banbanag. Ket kinunana: Isuratmo: ta dagitoy a sasao papatien ken napud-noda." Apocalipsis 21:1, 5.

Ti naicari a daga isu ti dagup toy a daga, ket saan a maysa la a nacionna. Naicari ken Abraham nga isu ti agtawidto iti lubong. Roma 4:13.

Ket ti Nasantoan a Surat cunaenna, "No taonacayo ni Cristo, dacay ngarud ti caputotan ni Abraham, ken agtawid cas iti cari." Galacia 3:29.

Dagiti Judio a mamati a toy daan a daga isu ti agbalin a cucuada gapu iti gubgubat wenno sabsabali-pay nga aramid ti tao wenno agpa-

pan gapu iti igam ti Apo, mapaay-danto unay. Masapulda met ti sumuco nga umuna ken Cristo, isu a pudno a Mesias, sadanto mabalin ti agtawid ken maaddaan taeng idiaiy daga a mapabaro.

Maysa pay, ti Baro a Jerusalem saan a mabalin a tao ti mangaramid idiaiy Palestina wenno idiaiy Estados Unidos, wenno iti aniaman a sabali

a daga, ta ni Juan ipatalgedna cada-tayo: "Nakitac ti santo a ciudad ti baro a Jerusalem, a bimmaba nani-pud langit nga aggapu iti Dios, a naisagana a cas la maysa a novia a narco-san a maipaay iti noviona." Apocalipsis 21:2. (Kitaem pay ti Apocalipsis 3:12.) No casta ngarud ti Baro a Jerusalem mabangon ken mailep-pas idiaiy langit.

Ti Puso ti Maysa nga Ama

(Catuloy ti Pagina 3)

lona. Idi adda iti kinapanglawna, ni anaena nga Anita nga agtawen idi iti agarup lima naammoanna ti nacacaasi a biag ni amana iti dayta gangannaet a daga, ket impawitan-na ni Del Pilar iti pisos nga inawat-na nga impaaginaldo kencuana ti maysa a manakem a tao. Idi inawat ni Del Pilar ti pisos, nagtedted dagiti lua cadagiti matana ket nagsu-rat ken asawana nga inungungtanna, "Apay nga impalubosmo ken Anita a macurangan iti pisosna? Apay a dica coma inggatang dayta iti zapatos-na? Ti pusoc malunag no panunut-ke ti panagsagabay met dita. O ama-ngan ti panaggagarco nga addaac coma dita sibaymo tapno ipaayco dagiti maudi nga horasco iti panna-kicuycuyogco cadagiti annacco!"

Idi nagtawen ni Gandhi iti sangapulo ket lima, nagtacaw ti maysa a porcela a cucua ti maysa a napang-law a caarrubana. Palubosantayo ni Gandhi a mangibaga met laeng iti sarita:

"Idi naammoac a ti nakincucua iti porcela nagsagaba iti dackel a rigat gapu iti awanan nakem nga aramid-co, napaladingitac unay. Iti dayta in-keddengcon a diacto piduaenen ti agtacaw. Ngem diac maitured nga ipudno daytoy ken amac iti sangon-sango. Isut gapuna nga insuratco ti panagpudnoc iti maysa a papel ket saac inyawat kencuana. Kinunac a siaayatac nga agsagaba iti dusa gapu iti nakillo nga aramideco. Idi nabasa ni amac ti surat nacasangit ket naslep ti papel cadagiti luluana. Nagkidem ket pinigisna ti papel. Uray siac met diac nagawidan ti sangiteco iti dayta a tiempo. O no mabalinco la coma nga iretrato ti ladingit ni amac iti dayta a canito! Uray ita ta lacayacon marienac pay la-

eng dagidi napnoan ayat a lua a nagarubos iti pingpingna."

Uray ti ama ni Rizal inicutanna met ti puso ti nadungngo nga ama. Isu adu ti inaramidna a sacrificio iti panangtulongna iti anaena nga agadal idi kinaubingna. Idi nagtalaw ni Rizal a napan idiaiy Europa idi 1882, ti lacay nga amana nagsangit a cas la ubing. Nagidda iti adu nga aldaw ket sinellepna ti punganna cadagiti lulua. Dina incancano ti panangliwliwa dagiti gagayyem ken cacabagianna. Idi naammoanna dagiti gapu ti nalimed nga ipapanaw ni Rizal cadagitoy a purpuro sana la sinursuro manen ti umisem.

Idi adda ni Rizal iti nacarimon a pagbaludan nga ururayenna ti maudi nga aldawna ditoy rabaw ti daga, linagipna dagiti amin a rigat ken sacrificio ti matalec ken ayatenna nga ama. Iti naudi a suratna iti cabsatna a lalaki, surat nga adda ita a maayaywanan iti Libreria nga agpaay cadagiti umay a caputotan, kinunana: "Pangaasim ta ibagam ken ama no casano cadaeckel ti ayatco kencuana. Malagipco pay laeng dagiti adu a sacrificiona idi kinaubingco idi makigubgubalac a gumunod iti sursuro."

Iti evangelio ni San Lucas nailanad ti pacasaritaan ti maysa a dackel ti panagpuspusona nga ama a ti ayatna iti anaena isu ti imparang ni Cristo nga ulidan dagiti isuamin. Dayta nga ama, nupay palalo ti sukir ken timmawa ti anaena, imbucocna pay la kencuana ti maysa nga ayat nga awan patpatinggana. Toy nga anac awan ilalana a nangirarit cadagiti amin a naagedan ti lacay nga amana, nupay casta toy nga ama gumawgawawa iti panagsubli ti anaena. Ti bumaro pimmanaw ket naki-

pagtaeng cadagiti babuy a di maicari a pakicadecaduaan dagiti nabacnang a tattao, nupay casta dayta nga ama nagtalinaed a sipupudno iti anaena. Ti anac casta unay naglaad ti nadandanonna a nagbalinan, nupay casta ti ama intuloyna nga imbilang ti anaena a napatpateg ngem amin a sabsabali iti lubong. Nangpalucmeg cadagiti vaevacu, nagpaaramid iti singasing a balitoc, ken nang-

sagana cadagiti nangina a pagana-nay iti panagsaganana a maipaay iti panagsubli ti anaena, ta namnamaenna nga addanto aldaw nga isasangpet ti anaena iti balayda. Ket idi nungbatan dagiti carcararagna iti camaudianan ket ti bumaro inked-dengna ti agawid iti balayda, ti ama nagtaray a rimmuar iti calzada ket napanna sinabet ti anaena. Isu ti inagaccanna ken inababrazana, ket

dimmacdackel ti caasi ken dunggonna iti panangtratarna kencuana.

O amangan nagdackel ti ayat ti puso ti maysa nga ama!

Casta met ti puso ti Amatayo a nailangitan, isu nga agayat cadatayo iti agnanayon nga ayat, ta "cas panangaasi ti maysa nga ama cadagiti annaena, casta ti panangaasi ni Jehova cadagiti agbuteng kencuana." Salmos 103:13.

TI NASERVI A CAMATIS

Harriet M. Flyer

Ti naservi a camatis adda pay laeng iti kinaagtutubona. Ti historiana ababa pay laeng agsipud ta idi napan nga uppat a gasut a tawen dagiti civilizado a tattao dida pay la ammo a sisida ti camatis. Idi napan a nasuroc la bassit a sangagasut a tawen, dagiti tattao agpangpangaduada pay laeng nga agsida iti camatis, ngem itan isut cablaawanda a maipuni iti caimbagan a lamisaan iti amin a yan. Idi sacbay ti panangdiscubrir ni Colon iti America, ti camatis pagaammo laeng dagiti nagtaeng iti capudotan a paset ti America, ket seguro a nabayagen nga inaramatda dayta a sida. Ngem itan ti camatis iti nagecaadu a formana naisacnapen a cas ti pannacaisacnap ti trigo, a rinibu a tawen ti nailanad nga historiana.

Ti mula a camatis damona a naiserrec idia Europa idi naicasangapulo ket innem a siglo a naggaput Sudamerica ken Mejico a sigud a tinuboanna, ket dagiti umili nga Indian isu ti ninaganda iti tomati. Dagiti Italianos ninaganda toy a mula iti balitoc a manzana, ket idia Inglaterra ken Francia isu ti ninaganda ti manzana ti ayat. Cabayatan ti naicasangapulo ket pito a siglo naruay ti camatis nga immulada idia Inglaterra tapno aramatenda nga ararcos. Ti maysa a lalaki iti dayta a tiempo mangala ti naganus a camatis ket isu ti iyawatna iti asawana wenna noviana a cas tanda ti ayatna. Ni Sir Walter Raleigh isu ti nangirugi itoy nga ugali idi inyawatna ken Reyna Isabel ti napintas a muestra toy a mula a naggapu iti sabali a daga. Idi maicasangapulo ket walo a siglo naruayen ti camatis nga apitenda i-

diay Italia tapno aramatenda a sida.

Idi naicasangapulo ket siam a siglo, ti napasayaat a camatis naiserrec idia America a naggapuanna idi cua. Cabayatan ti gubat idi 1812, cas cu-naen ti sarita, maysa nga artista, a nalaing a mangipinta cadagiti barangay nga aggugubat, cayatna nga ammoen no adda pateg ti camatis a sidaen. Isu nangan iti maysa a camatis, nupay maibusor iti balacad dagiti napasneca a gagayyemna, ket nasdaawdda ta isu saan a naanano. Nani-pud idin, ti camatis nagbalin a popular.

Idinto ta dagiti panangadal a naramid pinaneecanda a ti camatis nabaenang cadagiti vitamina, nalaca nga awaten no apay nagasat ti historia toy a mula. Isut maibilang ita a naimbag unay nga ubbog ti vitamina A, naimbag nga ubbog ti vitam-

ina B, ket isu ti dackel nga ubbog ti vitamina C, ket dagitoy tallo a vitamina napategda a paset ti naananay a taraon. No maidilig iti dagsen, ti camatis makibatara cadagiti naganos a gisantes ken bukebukel a cas ubbog ti vitamina A, ket makibatara cadagiti naranjita ken dalayap a cas ubbog ti Vitamina C.

Ti maysa a mangaramid iti camatis a maysa a nagnatngato a nateng isu daytoy, a taginayonna a di madadael dagiti naicasigud a taraonna no mailuto wenna mailata, ket saan a cas cadagiti sabsabali a natnang. Iti kinaagpaysona, naipakita a dagiti nailata a camatis a pailaco wenna maaramat iti uneg ti balay, nabaenangda iti vitamina C a cas met dagiti fresco a camatis. Malacsid cadagiti vitamina, ti camatis ma-caited pay bassit cadagiti mineral a

landoc, fosforo, ken calcio cadatayo.

Mailata man wenno fresco, ti camatis naimbag nga ubbog dagiti maaramid a cocktail, sopas, wenno nabanglo a salza. Ti macaayayo a colorna ken naimas a saborna pasayaatenda dagiti adu a luto, ket dagiti salada saanda unay naimas no dida macamatisan. Dagiti inumen a naggapu iti tubbog ti camatis nagbalindan a popular ket nasayaatda nga inumen saebay unay ti pannangan.

Dagiti lumabaga a camatis a napuscol ti ukisda ken babassit ti bukelda ken nabanglo ti saborda, a makita ti maysa a tao cadagiti inaladan ken mailaco cadagiti tiendaan ita, maidumada unay iti etchura cadagiti camatis nga impinta dagiti ammana iti libro a nacairetratoan dagiti natnateng.

Ti umuna a napasayaat a kita ti camatis isu ti camatis a Tilden, a pinatubo ni Henry Tilden a taga Davenport, Iowa, idi 1865. Nanipud idin aginggat 1915, ti panggep dagiti mangpasasayaat iti camatis isu ti panangpataudda cadagiti dadackel ken nalinis ti ukisda a camatis. Dagiti *beefsteak* wenno dadackel a camatis, a ti dagsen ti tunggal maysa, dua aginggat tallo a libras, napataud iti dayta a tiempo.

Dagiti especialista ti sidsida pinagbalinda a popular a sidaen ti camatis; dagiti managapit iti camatis agagawaanda a pasayaaten ti apitda; ket ita dagiti managsida iti camatis masapulda nga aprovecharen ti gundawayda a makiranud iti nawadwad nga apit. Saan a naricut nga aramidid daytoy, agsipud ta ti camatis isut maysa cadagiti natnateng a macasulisog ken adu ti naimas a luto wenno potaje a pacaaramidanna.

Salada a Camatis

6 a camatis a calcaalinganna ti dadackel
½ copa a nagalgalip a naluom nga oliva
1 copa a naragragas a bulong ti celery wen apio
Mayonesa
Calcaalinganna nga asin.

Uekisam dagiti camatis babaen ti panangitudocmo iti murdong ti tene-dor ket saca itabnaw ida iti bumurburec a danum aginggat agbirri ti ukis. Taccoem wenno bawbawam bassit ti tengnga ti camatis. Waraki-

wacam ti unegna iti sangebassit nga asin, ket idissom nga ipaelebmo ket palubosam nga agbaaw. Paglalaukem dagiti celery, oliva, ken nagalgalip a liningta nga iclog, ket nayonam ti mayonesa. Sesebam dagiti bawbaw ti camatis iti linauc, pulagidam iti mayonesa, ket ipunim a maidisso iti rabaw ti bulong ti letchugas.

Najalea a Tubbog ti Camatis

Ti maysa a naimbag a pangpaganas iti pannangan isu ti panangtomar bassit iti najalea a tubbog ti camatis. Daytoy awan sabali no di tubbog ti camatis a nalaucan ti gulaman. Inton agbaaw ti jalea, isut sagaten ket maipuni a maicabil cadagiti mallocong ti sopas a malaucan bassit ti naasinan a crema wenno getta. Ti sagana a managan *tomato aspic* naimbag met nga aramaten.

Tomato Aspic

4 copa a tubbog ti camatis
1 copa danum
2 cucharitas azucar
1 lasona a nagalgalip
3 giit a bawang
1 cuchara tubbog ti dalayap
1 cuchara asin
2 cucharas a naburburac a gelatin
½ copa danum a nalamiis.

Paglalaukem dagiti camatis, danum, ken asin, ket ilutom iti duapulo a minutos. Sagatem. Ti tubbog-na inton masagat agarup tallo a copa. Iyupermo ti gelatin wenno gulaman iti nalamiis a danum iti lima a minutos; isu ti inayonmo iti napapudot a tubbog ti camatis aginggat maru-

naw. Adawem iti dackel a bandejado, ket ipalamiismo iti uneg ti refrigerator, wenno iti maysa a nalamiis a lugar, aginggat masapul a maipuni.

Camatis ken Gatas nga Inumen

1 copa tubbog ti camatis
3 aginggat 4 cuchara a crema wenno getta
2 copa gatas

Mangilutoca ti fresco a camatis ket saca pespesen ken sagaten ti tubbog-na. Inayonmo ti sangebassit nga asin ken hiello tapno lumamiis. Inton nacasaganacan nga uminum, ininutem nga ilaue ti camatis iti gatas, ket batilem tapno aglabutab. No da agtaytayyee a pagbatilanyo ti iclog naimbag dayta nga aramaten. Ti nabatil a gatas a maininut a manayonan ti tubbog ti camatis, naimbag unay nga inumen. Ket inayonmo iti dayta ti crema wenno getta.

Salza a Camatis

1 a lasona a dackel
3 cuchara a manteca ti nateng
3 ½ copa a tubbog ti camatis
1 giit a bawang

Sumagmamano pirit a recrecado a perejil, romero, ken tomillo.

Galgalipem ti lasona ket ifritom iti manteca agraman ti bawang a natadtad iti fino. Inton cumusnigen, inayonmo dagiti perejil, romero, ken tomillo, ket ilutom iti lima a minutos pay. Iccatem ti manteca, ket inayonmo ti tubbog ti camatis ket ilutom iti rabaw ti bumurburec a danum iti doble a paglutoan. Inayonmo ti calcaalinganna nga asin. Ilutom

iti doble a paglutoan iti saan a naurang a sangapulo ket lima a minutos tapno mailaue ti banglona. No nabaybayag ti pannacaluto ti salza, nasaysayaat ti pagbalinanna.

Tinuno a Camatis

Mangbuggoa iti camatis ngem saanmo nga uekisan; galipem ida a pagguduaen iti pagingpisanna, ket ti naiwa a pasetna ideppelmo iti aceite ti salada wenna nalunag a manteca, ket calpasanna ideppelmo iti naasinan nga harina wenna butay ti maiz. Idissom iti pagtostaran a pinggan, ket ti bangirna a caucuekis isu ti akinbaba, ket itunom iti alalay-ay aginggat lumueneng ti camatis ken cumusnig ti rabawna. Dagiti camatis a masagana iti casta mabalinda met ti maifrito iti aceite wenna manteca ti nateng lugar a maitunoda.

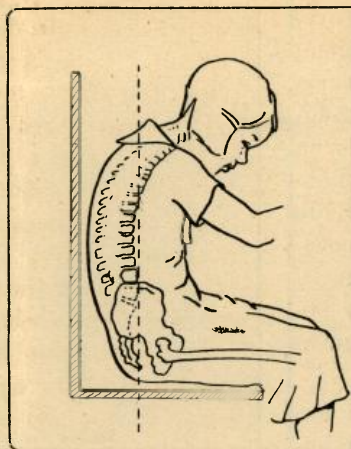
Frito a Camatis

6 camatis a calcalainganna ti cadackelda
harina, asin, ken azucar
sangavaso a crema wenna getta.

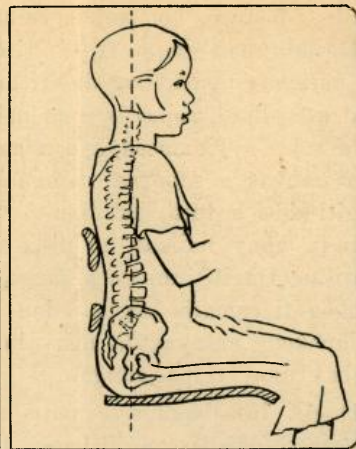
Buggoam dagiti camatis, ngem dimo uekisan ida. Galipem ida a pagguduaen iti paginpisanda, ideppelmo iti arina, ket warakiwacam bassit iti asin ken azucar. Ifritom iti manteca ti nateng aginggat cumusnig; ilutom iti sumagmamano a minutos, ket iti dayta inayonmo ti crema wenna getta, ket ilutom iti sumagmamano a minutos pay. Daytoy nasayaat nga ipuni agraman narumurmec a biscucho, ket nasayaat a canen iti aldaw wenna rabii.

Salada a Camatis a Mailaue iti Tinapay

Ipepecmo ti nagalip a camatis iti baet dagiti naiwiwa a tinapay agraman nalusac a bagas ti avocado wenna quezo agraman nagalgalip a lazona ken napulagidan ti mayoneza.

Nakillo a panagtugaw

Nalinteg a panagtugaw

Tumacderca nga Aglinteg

(*Catuloy ti Pagina 7*)

casta dagiti dagsen maipaawitda iti rabaw dagiti tulang ken laslasag nga insagana ti naturaleza a mangawit cadacuada. No mapadumog ti ulo, ket mapacubbo dagiti abaga ken duri, ken mapabussog ti tian, bumbantot ti dagsen a maipaawit cada giti laslasag, ket dayta a dagsen isu ti mangted ti bannog ket iti ududina pataudenna ti dakes a postura dagiti sumagmamano a tulang ken susu-up.

Adu cadagiti casta nga ubbing salacup ti sacada wenna adda defecto dagiti tumtumeng ken dapanda. Daytoy isu pay ti mangdegdeg iti pannacakiro ti linteg ti dagsen ti bagi, ket aramidenna a nariericut ti panaglinteg. Ti castoy a pannacaparigat dagiti laslasag ti dapan, saca, ken licud ti ubing mabalina nga ibturen nga awan protesta cabayatan ti kinaganus ti ubing ket nalacana pay laeng nga ibagay ti bagina; ngem iti ududina dagitoy a defecto macaalimutengdanton.

Saan ngarud a pagsiddaawan no apay ti ubingmo dina unay icaseaso ti bilinmo nga agtader iti nalinteg. Lugar nga icasona agduyos ketdi nga agcubbo ket masansan a guraenna ti cancanayon a panangisawangmo iti babalaw ken amames.

Saan a canayon a macaanayen ti panangiccat cadagiti nainfectaran a tonsil wenna banbanag iti abut ti agong wenna ti panangited ti adadu a panaginana ken pannaturog tapno gunoden dagiti tarigagayan nga ibunga ti naimbag a postura. Masapul nga aramiden daytoy; ngem iti calpasanna, adda pay trabaja a masapul nga aramiden. Masapul a linte-

gen ti curba ti bagi a nairuam cabayatan dagiti bulan wenna tawen a panageucubbo.

Dagiti laslasag, tultulang ken susu-up ibagayda dagiti bagbagida iti mairuam a dakes a postura. Dagiti mabennat a laslasag mapucawda ti pigsada. Awan pigsadan nga agballigi cadagiti sumuba a lasag a napaababa, ket iti casta aramidenna a naricut ket no dadduma aramidenna a dida mabalina a taginayonen ti rumbeng a tacderca.

Dagiti ububbing a nacairuam iti dakes a postura mabalindat matulongan iti adu babaen ti panangited cadacuada iti sursuro ti nalinteg a panagtader. Umadu nga umadu ti imatang a maited cadagitoy a paricut, nangnangruna cadagiti dadackel nga escuela. Adu cadagiti babassit a defecto mabalindat macorregir babaen ti pannursuro iti escuela, no mabalina, ngem ti casta a programa masapul a maannurot babaen ti panangwanawan ti maysa a medico iti maysa a gimnasio, nga adu ti ammo na ken padasna itoy a banag.

Dagitoy nga ububbing masapuldat masursuroan a sinaggaysa; masapul a maipaawat a nalain cadacuada no ania ti padpasen ti doctor nga aramiden cadacuada. Babaen ti panangwanawan ti doctor, masapul a maipakita iti ubing no ania dagiti laslasagna a masapulna a watwaten ken no ania dagiti laslasagna a masapulna a paginanaen.

Saan nga umanay ti panangunget wenna panagluesaw dagiti nagannac gaputta ti ubing madi nga agtader iti nalinteg. Ti pannursuro ti especialista masansan a macapalinteg, ket no dadduma masapul nga aramiden ti operacion tapno gunoden ti pannacalinteg ti maysa a killo.

Dagiti Basbasit a Banag

(Catuloy ti Pagina 4)

biag ken iti caipapananna, iti biag ken dagiti rangrangeapna. Ti kina-anus naaramidna daytoy iti pagimbagan dagiti sabsabali, ket aramidennanto met iti pagimbagam. Uray ania ti casasaad ti panagbiagmo iti sociedad, adda nangato a saad iti asiddegmo ket mabalinmo nga ulien ida babaen ti panangammom cadagiti bassit a banag a malabasam iti dalanmo.

Naragsac ngarud ti cararwa nga iti araramidna iti inaldaw iwarwar-ragawagna nga isu magmagna iti agpangato a dalan, ket idinto nga adda iti agpangato a dalan, mailasin-nanto dagiti sagbabassit a gundaway-na nga agaramid iti imbag nga agtungpal iti irarang-ayna iti panagbiag ken iti panangbangonna iti naimbag a cababalin. Ket saan la a dayta, dagiti babassit a banag ti natural-leza ken biag iyarasaasdanto keneuana ti kinaagnanayon ket isudanto ti mangiturong keneuana cadagiti banbanag nga agnanayon. Iti casta ti biagna isuntot maysa a biag a rumangrang-ay iti bagi, isip, ken espiritu, ket ti tungpalna isuntot maysa a balangat ti dayaw ditoy ken biag nga agnanayon idia sabali a biag.

Ti Pungtot dagiti Tattao

(Catuloy ti Pagina 9)

Ket no casano ti kinaseguro a toy daan a lubong sagsagaden ken ray-rayaben ita dagiti gubgubat, casta ti kinasegurona a dumtengto ti tiempo inton ti kinalinteg abungotanna ti daga a cas dagiti dandanum abbo-nganda ti taaw. Ti cari nabatad: "Cadagitinto alaldaw dagita nga arari, ti Dios ti langit mamangonto iti maysa a pagarian a caanoman dinto madadael." "Ket ti pagarian ken panagturay, ken ti kinadackel dagiti pagpagarian iti babaen ti amin a langit maiteddanto cadagiti lili dagiti sasanto ti Cangatoan: ti pagarian-na isu ti pagarian nga agnanayon, ket amin a panagturay agservi ken agtultnogdanto keneuana." Daniel 2:44; 7:27. "Ket, (ti Dios) punasennanto ti amin a lulua cadagiti matada; ket awanton ni patay; ket awanto metten ti sasaibbec, wenna sangsangit, wenna rigrigat; ta dagiti immuna a

banbanag napalabasdan." Apocalipsis 21:4.

Inton kitaentayo toy agdama iti lawag ti naipatalged a masacbayan, satayto la makita ti lawag a mangsarut cadagiti nacabutbuteng nga aniniwan toy agdama, wenna masaripatpatan ti maysa a napintas nga aramid idia ballasiw dagiti agdama a gubgubat ken riribuc ita. Toy a lubong a pinetpetan ti dandanag, -i sut maysa a lubong nga agururay iti ileleggac ti init, isu a di bumurong a mapagtengto a cas ti di bumurong a sumaruno ti aldaw iti rabii. Ngem dinto dumteng a cas maysa a banag ti gubat, ket saan met a dumteng gaput panagcacadua dagiti sumagmamano a turturay a naidagaan, wenna gapu iti nainsiriban nga araramid ti politica nga iwardas dagiti tattao ti estado ken diplomatico iti lubong, no di ket gapu iti ibibiang ti Dios met laeng inton maicadua nga iyaay ti Apo ken Manangisala-cantayo, ken inton ipasdeena ti pagarianna a pagturayan ti agnanayon a kinalinteg ken talna.

DAMDAMAG

(Catuloy ti Pagina 16)

"Ti Japon Isut Maysa Aya a Fuerza a Mangpakired?"

Ni Hachiro Arita, a ministerio ti estado ti Japon, kinunana itay nabiti pay iti maysa a palawagna idia Tokyo a ti politica ti Japon cadagiti gangannaet a daga masapul a maibatay iti pammati a ti Japon "isut maysa a fuerza a macapakired iti bangir ti Daya ti Asia ken iti lubong."

Idinto a comecomentaranna toy a sao, ti Manila Daily Bulletin a rimmuar idi Junio 6, inintuudna, "Ti Japon Isut Maysa Aya a Fuerza a Mangpakired?" Dadduma cadagiti sungbatna met laeng iti daya a saludsud eastoy ti cababagasan:

"Ti Tokyo isungbatna ti wen. Isu daya ti sungbat dagiti oficiales ti Japon.

"Ti China isungbatna ti saan. Isu daya ti sungbat ti gobierno dagiti Inchic, dagiti buyot ti defensa ti China, ken dagiti umili nga Inchie.

"Dagiti umili iti Filipinas ken dagiti umili idia Estados Unidos dida ibilang a ti Japon isut maysa a fuerza a macapakired, ket awan a pulos ti panangibilangda keneuana a casta, idinto ta dagiti buyot dagiti Japones rimmuarda a napan manggayaw iti China ket dagiti oficiales ti Tokyo imbumannagda ti maysa a programa a ti Tokyo isu ti apo-apo ti Asia, a ti maysa a pasetna isu ti Filipinas."

Iserrec ti Nazi iti Bretaña

Ni Contraalmirante Yates Sterling, Jr., iti maysa a suratna iti United Press itay nabiti pay, kinunana a ti panangpadas ti Alemania a sumrec iti Inglaterra "mapnonto iti cadaelan a peggad." "Ti Alemania masapulnanto nga aramaten dagiti amin a vapor ti gubatna a natda calpasan ti pannacapucawna cadagiti vaporna idia Norway a mangbayabay. Masapulnanto dagiti rinibribu nga aeroplano. Nacaseseguro nga amin a vapor ti gubat ti Bretaña ken Francia ken aeroplanos a mabalinda nga aramaten, maaramatdanto a pangdadael cadagiti luglulan a pagluganan dagiti pangpadas a sumrec."

"Canada a ti Alemania adda agarup 20,000 a tattaona a parachutists wenna nacapayong a tumapuae iti tangatang nag ti bomba, nacaayayodanto unay a bu-Dagiti casta a sumrec, a mapacuyogan cadagiti rinibribu nga aeroplano nga agitin-nag ti bomba, nacaayayonto unay a buyaen, ngem mabalin a ti banagna isut adu a pannacadadael laeng iti bangir ti Alemania ken Inglaterra nga agpadpada, ngem saan a macabaddec ti Alemania iti Inglaterra."

Padi a Nasentenciaan ti Adulterio

Ni Padre Gaudencio Plana, a padi ti barrio a Lemery, Sara, Iloilo, ken ni Mrs. Monserrat Obregon Javier nasaracanda a nacabasol iti adulterio ket sinentenciaan ida ni Juez Doroteo Amador iti Juzgado de Primera Instancia ti Iloilo a mabalud iti manipud innem a bulan aginggat tallo a tawen innem a bulan ken duapulo nga aldaw. Dinagusda nga insawang ti gandatda nga agapelar. Ni Cesar Javier, nga asawa ti babai, indarumna a dagiti dua inaramidna ti basolda idi nagbaetan ti Octubre 11 ken 27, 1939, idi caawan ti lalaki iti balayda idia Iloilo. Dagiti tallo nga annaeda nagsaesida a maibusor iti inada. Ni Juez Amador, iti panangisawangna iti sentenciana, binabalawna a siinget ti padi, ket kinunana nga isu saan a maicari a ministro ti Dios agsipud ta sinalungasingna ti kinasagrado ti matrimonio nga incarina a salimetmetan.

Pagtaengan ken Salun-at

Tawen 25, Julio, 1940 No. 7

E. J. Urquhart—Editor
Associates: J. A. Leland, H. C. Honor
M. D., R. R. Figuhr, R. Villanueva,
J. Suban.

Bayad ti Panagpaitulod:

Innem a bulan \$60
Macatawen P1.00
Maysa a copia10

Iti ruar ti Filipinas nanginngina. Inton kiddawenyo ti pannacabalbalih ti direccionyo, pangaasiyo ta ibagayo nga agpadpada ti daan ken ti baro a direccionvo.

PHILIPPINE PUBLISHING HOUSE
Box 813, Manila.

DAMDAMAG

"Gububat ken Damdamag ti Gububat"

Idi adda ni Jesus ditoy rabaw ti dгаа dagidi adalanna inintuudda keneuana, "Anianto ti pagilasinan ti yaaymo ken ti panungpalan ti lubong?" Iti gimong dagiti sabsabali nga insungbatna, ni Jesus kinunana, "Macangegecayto cadagiti gububat ken damdamag ti gububat."

Saan a duaduaen a toy a padto mada-man a matungtungpal. Pinidutmi dagiti diariosmi a nafechaan ti Junio 6, ket nabasami dagiti damdamag a cacastoy: "DAGITI NAZIS SUMUNSONDA NGA AGTURONG ITI PARIS," "IMBACALDA DAGITI 500,000 IDIAY PAMARANG TI SOMME NI WEYGAND," "TI ITALIA AGPARDAS NGA AGTURONG ITI GUBAT, AGURNONG ITI EJERCITO, TI GOBIERNO TI ROMA IPARITNA TI PANNAKITELEFONADA ITI BRITANA KEN FRANCIA."

"Paris, Junio 5.—Nganngani 2,500,000 dagiti lallaki a makiruprupae iti baro a bacal, ket araramienda ti cadaclan a gubat iti forma ti rectangulo iti asideg dagiti ciudad a Lafere, Leon, Anizyllecha-teau ken Chaummy. Dagiti Frances agtaederda nga istay isisudan. Dagiti Aliados cunada a ti tulong nga aggaput Bre-taña dipay macaumay aginggat masun-onda dagiti bala a napucaw idiy Flanders.

"Ni Premier Paul Reynaud imbunan-nagna a dagiti Aliados 'mabalinda a nam-namaen ti panangabaeda iti gubat.' Im-bagana iti Camara dagiti Diputados a ti Comite ti Ejercito ti Francia 'inkeddeng-na ti makigubat aginggat panungpalan a makicadua iti Bre-taña gapu iti waya-way ti lubong."

Ni Hitler a Dictador ti Alemania

Ni Mussolini a Dictador ti Italia

"Dagiti buyot ti ejereito ti Nazi Ale-mania kimmabilda a sipapardas nga ag-turong iti Paris iti daytoy nga agsapa iti pagatiddugan ti Carayan Somme, ket imbacalda dagiti nasuroc a 500,000 a tropas a maibusor iti defensa dagiti Aliados a mangbanbantay iti dalan nga agtu-rong iti cabecera."

"Dagiti Frances tengtenglenda a siti-tibker dagiti frontera ti gubat manipud baybay aginggat Sedan, frontera a ma-nagnagan ita ti Weygand Line."

"Mapatta a dagiti Aleman araramaten-da ita dagiti 40 a division a sumunson, a mainayon cadagiti lima a division a na-camotor a nabati cadagiti nangirugi iti bacal idiy Flanders."

"Dagiti aeroplano dagiti Aleman a na-laing a sumpeg ken agitinnag cadagiti bomba pinasipngetda ti tangatang iti pa-nangpadasda a mangbuang iti defensa dagiti Aliados, ket dumarunodorda iti iseseppegda nga agitinnag cadagiti na-dagsen a dinamita cadagiti luglugar a paguurnongan.

"Dagiti cabecera a cuartel dagiti Fran-ces pagaanamunganda nga awan ti dua-dua nga isu daytoy ti cadaclan a gubat a naaramid iti aniaman a paset ti lu-bong sipud pay idi pannacaaramid ti Sa-ngalubongan a Gubat."

"Roma, Junio 5.—Ti Italia rumang-rang ay a sipapardas iti panag-aganana ita a maipaay iti gubat, ket ururnongen-na a sipapardas dagiti amin a lallaki ken maemakinana tapno gunodenna ti 'natural nga aspiracionna' nupay di pay laeng inted ni Premier Benito Mussolini ti aniaman a tanda no caano ti itimpuyogda iti Alemania a bumusor cadagiti Aliados.

"Maysa cadagiti naudi nga addang a naaramid iti agdama a wagas ti mang-kellaat a gubat isu ti panangiparit ti gobierno ti Italia cadagiti iturayanna ti pannakitefonoda iti Bre-taña wenna Francia"

Mudagdag ken Quezon nga Ibabawina ti Viajena idiy Sudamerica

Ni Representante Karl Stefan a taga Nebraska, iti nabut pay a saona iti Uni-ted Press idiy America, kinunana a "ni Presidente Manuel L. Quezon rebbengna nga ibabaw ti panggepna nga agviaje idiy Sudamerica ket agbati iti Filipinas tapno idalanna dagiti caalianna iti daytoy a tempo a pannacaucocuso ti lu-bong"

Kinunana pay a babaen dagiti agda-ma a helhemut saan a mabalin nga ara-miden ti aniaman a permanente a tulag ti pannakicomercio iti America Latina wenna aramiden ti napaut a pannakisao cadagiti nasnacion iti America Latina, ket iti casta ti viaje ni Quezon rumsuan-to nga awan maibungana a dagus. Kinunana pay a ti cuarta a magasto iti nai-ganuat a viaje idiy Sudamerica nasay-sayaat laengen no aramaten iti pannaca-salaenb dagiti Filipinos ken iti "Defensa nacional babaen ti panangpasayaat iti naeconomiaan a casasaad dagiti awan gundawayda a Filipinos."

Ni Stefan cunaenna a "ti agdama a crisis ti lubong kiddawenna a ni Presi-dente Quezon rebbengna ti agbati iti Fi-lipinas tapno idalan ken bagbagaanna dagiti caalianna cabayatan ti maysa a panawen a ti dagup ti lubong adda a maururam ket mabalin a ti uram agca-yameam iti Filipinas."

(Mantuloy idiy Pagina 15)

Ni Chiangkai-sek, a Presidente ti China

